האם ההלכה בנושא הצניעות השתנתה בעבר ועוד יכולה להשתנות בעתיד?

תלמידה: נטע ווייל כיתה: ח' מורה מלווה: הרבנית רחל וכטפוגל בי"ס: אולפנת אמי"ת נגה בית שמש

שאלה תורנית והקשר לחיים האישיים שלי

"כֵּן בְּנוֹת צְלָפְחָד דֹּבְרֹת, נָתֹן תִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶם, וְהַעֲבַרְתָּ אֶת נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן."

בתורה מסופר על כמה מקרים שיצרו שינויים בהלכה. לדוגמה, בסיפור של בנות צלפחד השתנתה ההלכה בנושא הירושה ומאז נשים יכלו לרשת את הנחלה של אביהן אם היו לו רק בנות. ניתן לראות שפוסקי ההלכה צריכים להתמודד עם מציאות שמשתנה כל הזמן ולהתאים את פסיקותיהם לתקופה בה הם נמצאים. רציתי לבחון את הנושא בהקשר של צניעות ולבדוק מתי ההלכה יכולה להשתנות ועד כמה היא יכולה להשתנות.

נושא הצניעות בלבוש מעסיק אותי מאוד, כי הוא יוצר עבורי מגבלות. אני מתלבשת על פי ההלכה ובכל זאת אני מתמודדת עם הנושא באופן יום-יומי - בבוקר כשאני מתלבשת, כשאני מסתובבת ברחוב, עם החברות ואפילו בבית.

כל הזמן עולות לי שאלות, למה לא כולם מתלבשות כמוני? אולי אני טועה? אולי אני צריכה להקפיד יותר? אולי אני מחמירה מידי?

כשאני רואה את החברה הדתית סביבי מתלבשת לא כמוני, זה גורם לי לחשוב שאולי ההלכה השתנתה, או אולי היא צריכה להשתנות?

נחשפתי למקורות שונים, שעזרו לי להבין שהנושא הוא מורכב, ושקיים מתח תמידי בין ההלכה לבין הנוהג המקובל בחברה הדתית. ניתן לראות, שבפועל, מנהגי הצניעות השתנו במהלך השנים. יחד עם זאת, קיים פער בין ההלכה לבין הלבוש המקובל בחברה. בהלכה מתרחשים שינויים, ובמקביל גם החברה משנה את התנהגותה, אך לא תמיד השינויים בחברה תואמים את ההלכה.

ההלכה בהגדרתה, מלשון- ללכת, מתאימה את עצמה למציאות המשתנה. ההלכה משתנה, כי חוקים לא יכולים להחזיק מעמד למשך שנים רבות אם לא מתאימים אותם לתנאי החיים המשתנים בחברה. ההלכה חייבת להשתנות ולהתחדש כדי להיות רלוונטית לאנשים בכל תקופה, וכדי להמשיך ולהיות נצחית.

דת יהודית, ובתוכה הלכות צניעות, משתנה לפי המנהג, אך לא לפי כלל הנשים בחברה, אלא לפי הנשים הצנועות, המנהלות אורח חיים שיש בו מחויבות לתורה ומצוות, שבאותו דור.

סקירת מקורות רבניים

הרבנים דוד ואברהם סתיו טוענים, שיש שינויים בהלכות הצניעות, אך השינויים קטנים בהרבה מהשינויים הגדולים המתרחשים בחברה ובעולם האופנה בהקשר של צניעות. הבעיה היא, שהגורמים בחברה העומדים מאחורי שינויים אלה אינם מתייחסים ומכבדים את ההלכה והצניעות, ואף מעוניינים דווקא בחוסר הצניעות. בגלל סיבה זו יש פער ומתח בין מה שנהוג בחברה לבין ההלכה, המתבטא בכך, שאם יש לבוש שנחשב צנוע ונורמטיבי בעיני החברה הוא אינו צנוע ותואם אורך חיים הלכתי.

הרב חיים דוד הלוי אומר, שההלכה חייבת להשתנות במהלך השנים, כי אין חוק שיכול להחזיק מעמד כל כך הרבה זמן תוך כדי השתנות תנאי החיים ללא התאמת החוק אליהם.

הוא שואל איך התורה נתנה לנו חוקים מלפני המון שנים ואנו ממשיכים לנהוג לפיהם עד היום, ונמשיך גם בעתיד.

הרב מסביר, שזה הגיוני רק אם חכמי ישראל לדורותיהם יחדשו את ההלכה לפי התקופה בה הם נמצאים ורק בזכות זה התורה תוכל להמשיך ולהיות נצחית. מי שחושב שהתורה צריכה להישאר ולא להשתנות, טועה. להיפך, "אין גמישות כגמישותה של ההלכה".

באתר משיבת נפש הרבנית תמי ביטון כותבת, הרבנית תמי ביטון אומרת ש"דת יהודית" היא מנהג הצניעות שקיבלו על עצמן בנות ישראל שהפך לאחר מכן למנהגים מחייבים לכלל הנשים בנוסף למה שמפורש בתורה. היא אומרת שלנשים יש כוח גדול ביצירת הנורמה של מה נחשב ראוי וצנוע ומה לא.